

Dades musicals de la Bisbal a la baixa edat mitjana

En aquest període de la Història, la nostra població tenia ja una categoria força important. A finals del segle XV unes 197 famílies havitaven dins el clos de les muralles i a fora, en els ravals i en el mercadal de la plaça Nova. D'altres vivien en el petit nucli de Fonteta, un barri o veïnat de la Bisbal que s'anava formant com a poble.

Una agricultura pròspera, un artesanat puixant i, sobretot, el mercat del divendres, eren els factors que donaven empenta a la vida econòmica de la vila.

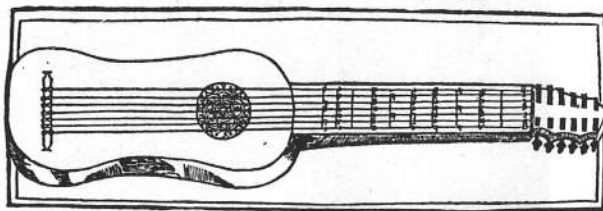
La fira de Cinquagesma va ser un altre dels elements que contribuï a la prosperitat i donà impuls a l'activitat mercantil. Es celebrava per un privilegi de la reina Maria, sobirana governadora durant l'absència permanent del seu marit Alfons IV, dit el Magnànim, rei de Catalunya-Aragó, que tenia la seva Cort a Nàpols.

Anyalment s'aplegaven a la Bisbal un bon nombre de negociants procedents de llocs llunyans i de la pròpia rodalia. Les fires duraven deu dies i en aquelles jornades, l'anar i venir de tants forasters motivà que el Consell municipal pensés a procurar distracció i esplai als vinguts de fora, quan les transaccions comercials minvaven, en arribar el capvespre. Concretament sabem que el dia de Cinquagesma els Jurats feien escombrar i engravar la plaça Major que era on es celebraven els balls populars. En aquesta diada el Consell de la vila contractava una cobla de joglars.

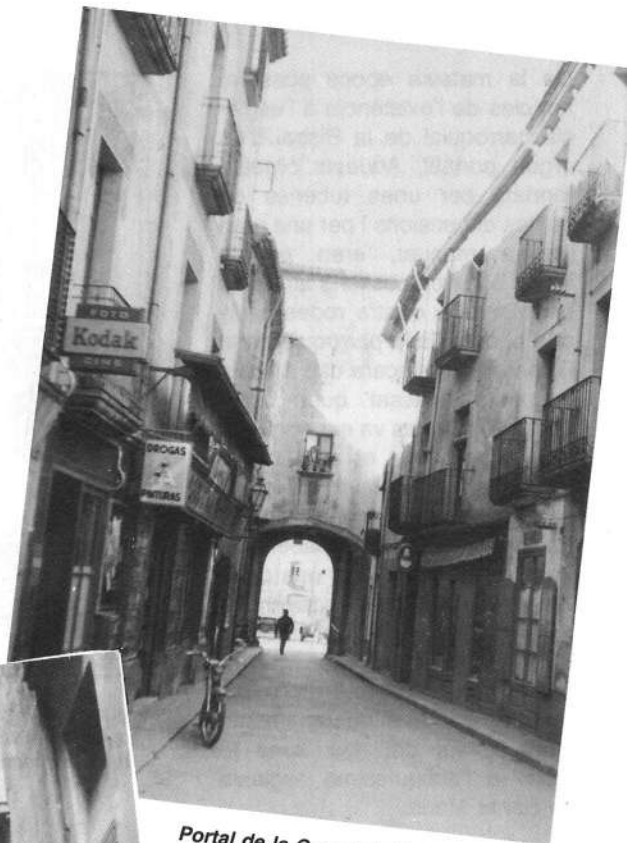
Els joglars que havien estat sempre una mena de saltimbanquis que feien jocs d'acrobàcia, escenificaven rondalles, cantaven cançons i recitaven poesies, es van configurant als segles XIV i XV com a colles de tres o quatre músics que corren de poble en poble amenitzant els balls senyorials en els castells i palaus però, primordialment, els populars en els carrers i places. Intervienien, també, a les processons i són el precedent més antic i documentat de les cobles actuals.

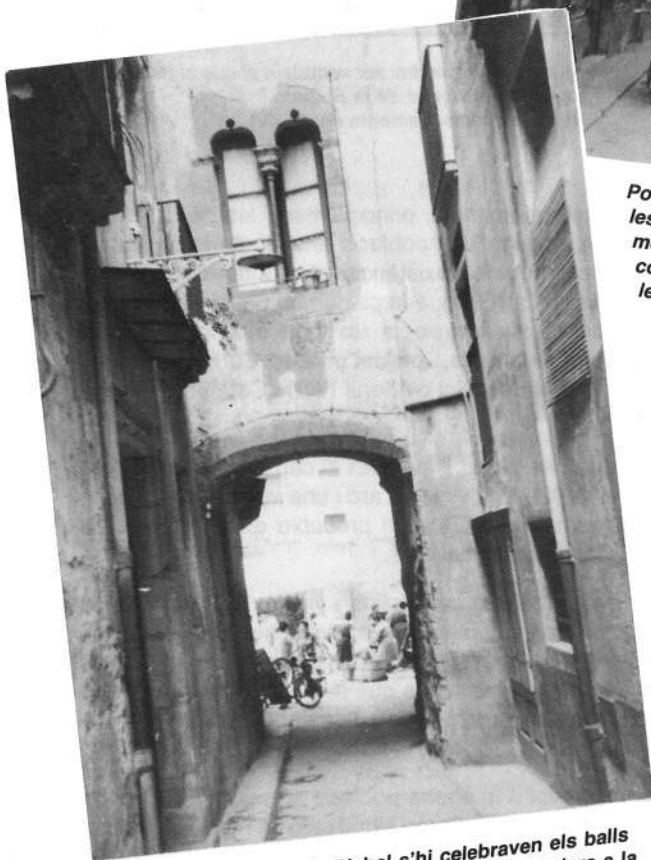
Viola de mà, segons un gravat cinc-centista.

*Músic medieval tocant una viola d'arc.
(Figura procedent d'una miniatura del segle XIV).*

Portal de la Creu o de la Riera, una de les entrades principals del clos murat medieval, testimoni del moviment comercial i festiu que originaven les famoses fires de Cinquagesma.

*A la plaça Major de la Bisbal s'hi celebraven els balls populars i les actuacions de les cobles de joglars a la Baixa Edat Mitjana.
A la fotografia casa gòtica del s. XV al costat de l'esmentada plaça.*

De la mateixa època posseïm notícies de l'existència a l'església parroquial de la Bisbal d'un orgue portàtil. Aquests orgues, formats per unes tuberies de petites dimensions i per una gran manxa manual, eren portats inclús a les processons amb uns carretons de quatre rodes. L'orgue portàtil de la parròquia de la Bisbal existia encara cap a finals del segle passat quan Joan Carreras i Dagas va ser nomenat organista titular, el qual el va incorporar a la seva col·lecció particular d'instruments antics. En morir Carreras no sabem on va poder anar a parar una peça tan interessant. Més endavant es referma l'afició organística de la Bisbal, ja que l'any 1567 tenim dades que el Consell municipal té al seu càrrec el nomenament i manteniment del "qui sona lo orga" a l'antiquíssima església de Santa Maria.

*Orgue portàtil que deu ser semblant al que hi havia a l'església parroquial de la Bisbal.
(Gravat de començaments del s. XV).*

A la Bisbal les riques cases de la burgesia mercantil i, principalment, les de cavallers, ens mostren uns certs senyals de cultura, enmig d'una població analfabeta i poc dotada econòmicament. L'única notícia que posseïm de l'existència d'instruments musicals "profans" és a la casa Torroella-Llebià (avui can Roig, a la plaça Mn. Cinto Verdaguer). El casal va ser habitat per Pere de Torroella, cavaller i poeta, un home molt instruït i cosmopolita, que va viure, en la seva joventut, a la culta Cort del príncep Carles de Viana, a Navarra, i que va figurar, també, en el refinat seguici d'Alfons IV, de Catalunya-Aragó, a Nàpols, entre d'altres llocs.

Aquest casal bisbalenc tenia encara, quan es va fer l'inventari al cap d'un quant temps de la mort de Pere de Torroella (vers el 1492), tres violes d'arc i una viola de mà d'onze cordes. No sabem l'origen d'aquests instruments. És molt probable que Torroella els portés d'alguna de les corts reials on serví com a cavaller.

Les violes d'arc antigues van donar origen als actuals violins i violes, en canvi de les violes de mà en derivarien les guitarres, tan populars als nostres dies. Els mateixos membres de les famílies senyorials tocaven aquests tipus d'instruments en les festes casolanes acabat els àpats o durant les llargues vetllades que seguien a les tertúlies de les tardes dels diumenges. Les dames eren les que hi tenien més enginy; s'acompanyaven de llaüts i violes de mà en els seus cants i recitats.

Les notícies que tenim de la música medieval a la nostra població són poques. Tanmateix, les dades que hem aportat en aquest article són prou significatives i ens fan adonar que al final del temps baixmedievals, la Bisbal ja sentia la música com element indestruïble de les festes principals de l'any.

JORDI FRIGOLA I ARPA